

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КАЛЬКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Середюк Богдан Петрович

здобувач вищої освіти факультету романо-германських мов
Національний університет «Острозька академія»
Україна

Анотація. Стаття аналізує використання методу калькування у процесі перекладу медичної термінології з англійської мови на українську. Досліджено метод калькування, визначено його функцію, наведено приклади його використання на матеріалах спеціалізованої медичної літератури (словники, онлайн-джерела).

Ключові слова: медична термінологія, метод перекладу, переклад термінів, метод калькування, термін-аналог.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

Медична промисловість як перспективна галузь характеризується стрімким розвитком, що сприяє активному вжитку термінологічних одиниць. Враховуючи той факт, що медична галузь в англійських країнах досягла значного розвитку, більшість нових медичних термінів приходять в українську мову саме з таких країн. Як наслідок, з'являється постійна потреба в ефективних методах перекладу. У багатьох випадках поняття, описані англійськими медичними термінами, вже мають аналоги в українській медичній термінології. Саме в таких випадках, метод калькування застосовується для перекладу англійських медичних термінів українською мовою.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ.

Дослідженню питань перекладу медичних термінів значну увагу присвячує О. І. Великодний у своїй праці під назвою «Основні способи перекладу медичної термінології». Варто зазначити, що серед інших методів перекладу медичних термінів у роботі автора виділяється й метод калькування, як один з основних способів перекладу вищезазначених термінів. Тему перекладу медичної термінології також широко досліджують О. Й. Снітовська у своїй праці «Медична термінологія англійських текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах», Г. О. Хацер у праці під назвою «Особливості перекладу термінологічної лексики на прикладі текстів медичного спрямування» та В. Б. Коновалова у праці «Особливості перекладу неологізмів медичної наукової літератури з англійської мови на українську». Увагу лексико-семантичним та структурно-граматичним особливостям англійської медичної термінології, що відіграють значну роль у процесі перекладу медичних термінів, присвячує Л. В. Застріжна у своїй роботі «Лексико-семантичні та структурно-граматичні особливості англійської медичної термінології».

МЕТА СТАТТІ:

Оцінити ефективність методу калькування у процесі перекладу медичної термінології з англійської мови на українську. Навести приклади медичних термінів та їхніх еквівалентів в українській мові з подальшим аналізом використання методу калькування в кожному окремому випадку. Поставлена мета передбачає розв'язання конкретних завдань:

- визначити функції методу калькування;
- проаналізувати застосування вищезазначеного методу;
- навести приклади використання методу калькування у процесі перекладу термінології різних галузей медицини.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

Калькування, як метод перекладу, часто використовується під час перекладу термінів, що відносно недавно увійшли в загальний вжиток. Існує чимало важливих факторів, від яких залежить ефективність використання методу калькування, у той час як один з ключових це наявність спільних понять у мові оригіналу та мові перекладу [3]. Доречно зауважити, що метод використовується не лише в сфері медичного перекладу, а й в інших сферах. Основою принципу роботи вищезазначеного методу є безпосередня заміна складових частин, які часто є морфемами або словами, їхніми лексичними відповідниками в мові перекладу [1]. Певною мірою, саме калькування сприяє створенню нових одиниць, що є копією структури вихідних лексичних одиниць. Дуже часто калькування ототожнюється з буквальним перекладом, коли відповідниками простих або складних слів вихідної мови в мові перекладу обираються, у більшості випадків, перші за порядком відповідники у словнику. Предметом використання методу калькування часто виступає переклад похідних, складних, або складно-похідних слів, за умови, що перекладений відповідник не суперечить нормам вживання і сполучуваності слів у мові перекладу [1].

Однією зі сфер використання методу калькування є переклад назв медичних технологій та терапій. До основних прикладів належать англійські терміни *robotic surgery* та *cancer immunotherapy*. Задля демонстрації ефективності використання методу калькування під час перекладу назв медичних технологій, звернемо увагу на англійський термін *robotic surgery*. Знайшовши переклад складових частин терміну, отримуємо скомпонований український аналог *роботизована хірургія*. Наступним чином, звернемо увагу на приклад застосування методу калькування під час перекладу назв терапій. Прикладом є англійський термін *cancer immunotherapy*. Виокремивши складові частини терміну та переклавши їх отримуємо український аналог терміну – *імунотерапія раку*.

До ще однієї сфери використання методу калькування в перекладі медичної термінології належать також назви медичних операцій. Яскравими прикладами таких назв є англійські терміни *blood transfusion* та *gastric fluid analysis*. Доволі поширений термін *blood transfusion* внаслідок застосування калькування отримав український аналог *переливання крові*. Варто зазначити, що для перекладу цього терміну був використаний метод підбору лексичних відповідників складових частин оригінального терміну в мові перекладу. Таким чином, був отриманий скомпонований термін-аналог в українській мові – *переливання крові*. Не менш поширений англійський медичний термін –

gastric fluid analysis. Користуючись вищезазначеним методом пошуку лексичних відповідників складових частин терміну, отримуємо український медичний термін-аналог – *аналіз шлункового соку*.

Наступною сферою використання методу калькування під час перекладу медичних термінів є переклад назв нових хвороб. Яскравим прикладом використання методу на практиці є переклад англomовного терміну *Medical Students' Syndrome*. Задля точного перекладу, знайдемо визначення англomовного терміну: *a frequently reported psychological condition among medical trainees that experience the symptoms of the disease or diseases they are studying* [5]. Знайшовши визначення складових частин терміну, отримуємо перекладений термін-аналог – *синдром студентів-медиків*. Ще одним прикладом використання методу калькування під час перекладу назв хвороб є англomовний термін *necrotizing fasciitis*. Аби забезпечити точність перекладу, знайдемо визначення терміну в медичному ресурсі [7]: *necrotizing fasciitis is an infection caused by bacteria. It can destroy skin, fat, and the tissue covering the muscles within a very short time*. Користуючись методом підбору словникових відповідників до складових частин англomовного терміну, отримуємо

український термін-аналог *некротичний фасциїт*.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

У статті проаналізовано використання методу калькування під час перекладу медичної термінології з англійської мови на українську. Метод калькування використовується для роботи з термінами, що не мають відповідників цих лексичних одиниць або їхніх складових у мові перекладу. Вищезазначений метод використовують у процесі перекладу безеквівалентної лексики. Ефективність методу калькування залежить від багатьох факторів, однак найважливішим із них є наявність відповідних схожих понять у двох мовах. Тому, проаналізувавши використання методу калькування, можна впевнено стверджувати, що цей метод ефективно виконує свої функції. Окрім того, вищезазначений метод також має позитивний вплив на поширення та популяризацію нових термінологічних одиниць у мові української медичної термінології. Оскільки спостерігається значний прогрес в українській медицині, актуальність дослідження перекладу медичної термінології та безпосередньо перекладу медичних термінів методом калькування залишатиметься високою і надалі.

Список використаних джерел:

1. Великодний О.І. Основні способи перекладу медичної термінології. *Перекладацькі інновації: матеріали VII Всеукраїнської Студентської Науково-Практичної Конференції*. Суми, 2017. С. 64-66.
2. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: навч. Посібник. Вінниця, 2008. 248 с.
3. Застріжна Л.В. Лексико-семантичні та структурно-граматичні особливості англійської медичної термінології. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : Астроя, 2018. С. 87-91.
4. Онлайн-словник «ABBYY Lingvo Live». URL: <https://www.lingvolive.com/ru-ru> (дата звернення: 01.06.2019).
5. Mark D., Griffiths Ph. D. A Brief Look at Medical Student Syndrome. URL: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/in-excess/201609/brief-look-medical-student-syndrome> (дата звернення: 01.06.2019).
6. Merriam-Webster Medical Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/medical> (дата звернення: 01.06.2019).
7. Necrotizing Fasciitis (Flesh-Eating Bacteria). HealthLink BC. URL: <https://www.healthlinkbc.ca/health-topics/hw140405> (дата звернення: 01.06.2019).

THE CALQUE METHOD IN THE TRANSLATION PROCESS OF MEDICAL TERMS FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

Serediuk B.

National University of Ostroh Academy
Ukraine

Abstract. The calque method, which occurs during the process of translating medical terms from English into Ukrainian, has been analyzed in the article. Functions of the method have been determined, examples of its usage in specific medical literature sources have been presented (dictionaries, online-sources).

Keywords: *medical terminology, translation method, translation of terms, the calque method, analogic term.*